

זה היה העולם הזה שהיה

"העולם הזה" 786
תאריך: 20.11.52

את דעתם, והחליטו ברוביקולות מכריע:
לשלם!

את האסיפה פתח עמיקם גורביץ, שחרר, בשעות הפנאי קריין קול ישראל, שרות מהפכנית, חכלילית, אך קצרת חיים, העלתה אותו לפני ימים ספורים לראש ועד הפעולה. גורביץ מסר דו"ח על המאבק לשכר-הלימוד נמוך. ההצעה התכסיתה, ש-הוגשה להנהלת האוניברסיטה, לנהל חזית משותפת כנגד אדישות הממשלה. לא נת קבלה עליה.

הרוח המהפכנית שכבה. משרדי הממשלה אליהם פנה הוועד החדש במהלך השבוע, אטמו אוזניים ולא הבטיחו דבר. ח"כ שושנה פריסיץ, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות בכנסת, קיבלה את פני חברי ועד הפעולה, קינחה את חמטיהם, ואמרה: "אין אתם רשאים לכל תביעות. עליכם להיות אסירי תודה שהמוסדות בכ"ל מקשיבים לעצומותיכם."

הנצחונות עליהם יכול היה גורביץ לספר במיטתו הקול-ישראלי המילרעי. היו אפי-סיים: קומץ איגרות ומברקי ברכה שנת-קבלו לרגל השביתה. קריאות הביניים ש-נזרקו בחלל אולם קולנוע אוריון כבר בראשית האסיפה סימנו את המיפנה שכל תוך ימים ספורים: הרוח המהפכנית שכי-כה, 665 קולות הביעו את רצונם להפסיק את השביתה, לעומת 266 שהצביעו בשעתו לטובתה.

מחייבי הפסקת השביתה נעזרו בתעמור לתם על-ידי שניים מאנשי המיכללה: הרק-טור, פרופסור בנימין מזר, וורגר סינטור, סגן-הנשיא. כאשר עלה פרופסור (לארכי-אולוגיה) מזר, נתקבל בקצת קריאות ביניים, ובהרבה מחיאות-כפיים, והצליח לשכנע את הסטודנטים כי הממוצע בין 40 ל"ל 80 ל"ל (שכר-הלימוד המינימאלי והמכסימאלי בשנה שעברה) הוא 100 ל"ל (שכר-הלימוד האחד השנה).

בסוף דבריו קרא מזר: "עליכם לתזור מחר ללימודים." סטודנט שישב בשורה השלישית, הוסיף: "אבל קודם כל לבקר בקופת האוניברסיטה."

אנשים

● סופריו של שבועון החדשות האי-מריקאי טיים (תפוצה 3.500.000) ידעו לספר את המעשייה הבאה על אודות הנשיא חיים וייצמן: לווייצמן נפלה בעת שסקר מיסדר צבאי מיטפתחו ארצה. אחד מעוזריו מיהר להרימה. "תודה לך, תודה רבה לך, תודה רבה רבה לך!" אמר וייצמן. לאחר-מכן שאל אותו העוזר, בתי מהו, מדוע תודה לו בחום כה רב על הרמת הפץ פגוש במיטפתח. "אינך מבין," השיב וייצמן, "מיטפתחי חשוב לי מאד. היא הדבר האחד בארץ הזאת שאני יכול לתקוע בו את חוטמי."

● סופר הארץ שמעון סאמט סיפר את הסיפור הזה כדי להמשיל משל על התפעלות המיקצועית של עיתונאים הנרי הגים, למשמע כל ידיעה ישנה, לגלות התלהבות ומימון כאילו שמעו אותה ב-פעם הראשונה: "הם כמו גרמני שיום אחד החל פיתאום מתנפל על כל יהודי שנקרה על דרכו. משנשאל למה הוא עושה זאת, השיב: 'כיוון שהיהודים הרגו את ישי!' אבל הדבר קרה לפני 2000 שנה! העירו לו. 'כן, אבל אני שמעתי על המיק' רה רק עתה."

לפני 25 שנה

ראלי, וכלת כהיתו תוצר תרבותי ראשון (ואחרון) על מרד-הימאים, שנכתב בידי אחד מדובריו. במדור "במרחב" תיאר פרשנו של השבועון לענייני המרחב את ראשית מאבקם של הי-פלסטינים תושבי הנדו-המערבית של ממלכת-יורדן, תחת שיל-מונו של המלך הירדני. בשער הגיליון: דוויט אייזנהאור, נשיא ארצות-הברית הי-בחר.

גיליון "העולם הזה" שראה אור לפני 25 שנים בדיוק, הקדיש כתבת-ענק תחת הכותרת "חלוצים 1952" לסוללי הכביש לסדום, שהוגדרו בפי אחד מהסוללים: "כביש לסדום? אין פשוט מזה. מזויזם הר אחד ימינה, מעבירים את השני שמאלה, ממלאים את הגיא — וזהו! אבל בשביל זה צריכים להיות קצת אלוהים..." השבוע לפני 25 שנים, נבחר נגראל (5 כוכבים) דוויט (אינק) אייזנהאור למושרת הנשיא ה-33 של ארצות-הברית, ובמדור "מכל העולם" הכיאה מערכת השבועון סיקור מלא על הקאריירה של אייזנהאור, שנבחר כ"איש-החדש". השבוע לפני 25 שנים, העלה תיאטרון "הבימה" על קרשיו את המחזה "אני רבי-החובל" מאת יהושע (ירש) הלוי. המחזה, שהינו תעמולתי בסיגנונו, הופנה כלפי מנהלי צי הסוחר הישי-

18 דקעם והסיבות להקמת האצ"ל * מרד-הסטודנטים

של עמיקם גורביץ וחבריו * חשיבות המיטפתח

בחיינו של הנשיא המנוח חיים וייצמן

אמר אחד המפקדים הגבוהים: "פעולת היום השחור בירושלים עוררה גועל-נפש אצל כל אחד מאיתנו, אך ידענו שזוהי חובתנו ושאינו דרך אחרת."

זה החליט לאשר את הקו של תהומי. הבית-רים דרשו לערוך מישאל בקרב חברי האירגון. 65% מן הנשאלים הצ-ביעו נגד האיחוד.

סטודנטים

הידיים שהתירו

והידיים שאסרו

תלמידי האוניברסיטה העיברית בירור שלים, שהתקוממו לפני 4 חודשים כנגד שכר הלימוד החדש, שינו תוך שבוע ימים

האירגון הלאומי התפלג. האזרחים בהני-גת תהומי ו-18 מפקדים חזרו להגנה, ונקראו עד סוף תקופת המחחרות בפי-חבריהם-לשעבר בתואר הכונו ש.ד. (ראשי-תיבות לשמונה-עשר דקעם). הבית-רים נישארו באירגון משלהם, וקראו לו האיר-גון הצבאי הלאומי בארץ-ישראל, והעמידו כראשו את סגנו של תהומי. משה רוני-ברג. אירגון זה הוא שנטל את היוזמה לידיה, וערך את פעולת ירושלים. סיום הוויכוח. השבוע מלאו 15 שנה למאורע, והוא נחוג בעצרת גדולה של אנשי האצ"ל בתל-אביב.

היסטוריה

קאריירה של פצצה

בוה אחר זה התפוצצו הפצצות והירימי-גים. עשרות גופות מרוסקות התבוססו בדם. ההמון הגדול, שהסתובב כהרגלו, בשוק העיר-התיקה, ירושלים, ברח כבהלה. אי-תו ברחו גם מניחי הפצצות עצמם, לבושים בבגדים ערביים.

היה זה ה-14 בנובמבר 1937, תאריך היסטורי. בפעם הראשונה יצאו יהודים לבצע מעשה טרור מתוכנן. הפצצה שי-עתידה היתה לשמש כמעט סמל לאומי במשך 11 שנה, התחילה בקאריירה המג-אלת בדם.

הילדים הטובים והרעים. 19 חר-דשים פחות 5 ימים לפני כן סימלו גוויות יהודיות בחובות יפו את התחלת המרד הערבי הגדול. הציבור הערבי שראה בורם האדיר של העליה הגרמנית רבת ההון, החל מאמין כי האג' אמין אל-חסייני, המופתי הירושלמי, צדק באומרו שיש לשים קץ לעליה בכוח האקדה. בישוב נוצרה ה"הבלגה". המושג עצמו הומצא כנראה על-ידי ישראל רוקח, במקרה, אגב פליטת-פה. אולם כל מנהיגי הציונות הסכימו לו. הם האמינו כי העולם יראה את הילדים הערבים הרעים ואת הילדים היהודים הטובים, וכי בצידקת היהודים. אחד מאותם שאמינו בכך היה זאב ז'בוטינסקי.

אולם לאחר שעברו חודשים ומניות הי-ערבים עלו, שינה ז'בוטינסקי את דעתו. גם הוא היה רחוק מן הדיעה שיש לחתום באנגלים. כמו כל מנהיגי הציונות האמין שרק האנגלים יכולים להגשים את הציר-נות... אולם הוא סבר כי היהודים צרי-כים להראות לאנגלים שגם הם מסוגלים לעשות משהו. כי אחרת ישתכנעו האנגלים שהיהודים הם חדל-אישים, ושאפשר לסי-מוך אך ורק על הערבים. היתה זאת תפיסה נאיבית מאוד, אך היא היתה לפי רוח הזמן.

ז'בוטינסקי נתן את הפקודה לתגובה. ש.ד. בשעה שז'בוטינסקי שינה את דעתו באירופה, חלה בארץ התפתחות שי-גרמה לכך שיווצר גוף שיכול היה לקבל פקודה מעין זו.

בשנת 1929 התפלגה קבוצה של צעירי-רים מאירגון ההגנה בירושלים. עקב חיי-לוקידיעות מעורפלים. הם יסדו הגנה מתחרה, "לאומית", זו כללה את כל הי-רוויזיוניסטים, וגם את מפקדי הימין האי-רחי. ובראשה עמד אברהם ("גדעון") תהר-מי.

עם פרוץ המאורעות וההבלגה, החל תהי-מי מנהל משא-ומתן סודי עם אירגון הי-הגנה העם, וביקש לאחד את שני האיר-גונים מול פני הסכנה. הדבר נודע לי-בית-רים. הם הביאוהו בפני הוועדה-הציר-בורי שעמד בראש האירגון הלאומי, אך

הכריזה לסדום
קטע אופייני של פריצת הדרך מבאר-שבע לסדום, שנשללה ב-1952. בחלק העליון של התמונה נראה תוואי הדרך הזמנית, בה יכלו לעבור עד אז רק ג'יפים ומכוניות בעלות הנעה קידמית. בחלק התחתון של התמונה נראה תוואי הדרך הנסללת, בה עובר כיום הכביש לסדום. כדי לפלס את הדרך היה צורך להתגבר על מיכשולים רבים, שנבעו מהעובדה, שבקטע של 16 קילומטר יורד גובה פני הקרקע ב-720 מטר, באיזור סלעי ומבוותר.

● המכונה לעיתים, מאורעות 1936—

1939
● ממיטידי מפלגת הציונים הכלליים (תפוצה ליברלית) ראש-עריית תל-אביב, וקאד משרי-הפנים בשנות ה-50.
● השקפתו זו של ז'בוטינסקי ואמור-נתו בבריטים, הוצגה בהרחבה לפני כמה שבועות בתוכנית הטלוויזיה לגלג חזור.